

Foto: Shutterstock

Tekst: Karlijn Meulman

/ Samen op zoek naar gemene deler in kindvolgsystemen

PIONIEREN IN ENSCHEDE ROND RESULTAATAFSPRAKEN VVE

Vanaf augustus 2022 gebruikt het onderwijs geen toetsen meer om de ontwikkeling van kleuters op het gebied van taal en rekenen te volgen. Dat betekent dat gemeenten, kinderopvang en scholen ook geen toetsgegevens meer kunnen gebruiken om de resultaatafspraken van voor- en vroegschoolse educatie (vve) te monitoren. In de gemeente Enschede ging een brede groep experts daarom op zoek naar een andere manier om de ontwikkeling van peuters en kleuters te volgen.

Sinds 2010 maken gemeenten afspraken met kinderopvang en schoolbesturen over de resultaten van voor- en vroegschoolse educatie. Deze resultaatafspraken zijn bedoeld om een goed aanbod te creëren en daarmee kinderen optimale ontwikkelkansen te geven. Gemeenten zijn wettelijk verplicht om over het vve-aanbod verantwoording af te leggen. In Enschede werden de resultaatafspraken gemaakt op basis van Cito-toetsen taal en rekenen voor alle peuters en kleuters. Nu vanaf augustus 2022 toetsen voor kleuters niet meer zijn toegestaan, moeten de resultaten en voortgang van vve gemonitord worden op basis van gegevens uit een kindvolgsysteem.

Stedelijk instrument ontwikkelen

Leanne Jansen, stedelijk coördinator vve-beleid in Enschede: “Toen we in 2020 hoorden dat toetsen niet meer gebruikt mochten worden voor kleuters, gingen we in gesprek met de gemeente. We zochten naar een manier om in samenwerking met het werkveld een goed alternatief te vinden voor het op stedelijk niveau volgen van de ontwikkeling van peuters en kleuters. Een alternatief instrument dat gedegen informatie oplevert, op basis waarvan we samen met kinderopvang, onderwijs en gemeente resultaatafspraken kunnen formuleren en monitoren.”

Geen kant-en-klaar systeem

In Enschede werd een brede werkgroep geformeerd met professionals uit kinderopvang, onderwijs, gemeente en externe experts. Samen onderzochten ze welke gegevens noodzakelijk zijn om de ontwikkeling van jonge kinderen goed te volgen. Hans Koier, beleidsmedewerker onderwijs bij de gemeente Enschede: “De kinderopvangorganisaties en scholen werken allemaal met een zelfgekozen kindvolgsysteem, dat past bij hun eigen visie en wensen. We moesten op zoek naar de gemeenschappelijke deler van alle volgsystemen. Die hebben we verwerkt in een stedelijk instrument dat alle kinderopvanglocaties en scholen in Enschede kunnen gebruiken.”

“Het nieuwe stedelijk instrument geeft ons handvatten in een passende ondersteuning”

Aanbodsdoelen SLO als basis

De werkgroep vroeg Gäby van der Linde, onderwijskundige bij SLO en gespecialiseerd in het jonge kind, om mee te denken. “De gemeenschappelijke deler van veel kindvolgsystemen zijn de aanbodsdoelen van SLO die eraan ten grondslag liggen”, zegt Gäby. “Aan de hand van deze doelen werken kinderopvang en scholen ook aan een beredeneerd aanbod waarmee ze kinderen stimuleren in hun ontwikkeling.” “De doelen vormden zo een mooie basis om te bepalen wat kinderopvang en onderwijs in Enschede belangrijk vinden in de ontwikkeling van kinderen”, vult Leanne aan. “We keken naar de

doelen voor taal en rekenen, maar namen ook nadrukkelijk de motorische en sociaal-emotionele ontwikkeling mee. Wat zijn de belangrijkste aspecten waarin we de doorgaande lijn van peuter naar kleuter willen zien?”

Selectie maken

De werkgroep stelde een groslijst op van belangrijke domeinen, subdomeinen en aanbodsdoelen. Op basis van die lijst werden enkele peuters en kleuters geobserveerd. De werkgroep bekeek vervolgens wat de resultaten opleverden en welke inzichten de gemeente hiermee verkreeg. Het bleek al snel dat niet alle SLO-doelen opgenomen konden worden. Er moest een selectie gemaakt worden om te komen tot cruciale doelen voor de voor- en vroegschool.

Volgsystemen analyseren

De werkgroep maakte hierbij dankbaar gebruik van de kennis van Manon Hulsbeek. Als expert op het gebied van het jonge kind én differentiatie en begaafdheid, analyseerde ze diverse kindvolgsystemen voor peuters en kleuters. “Daardoor weten we dat er naast verschillen ook overeenkomsten zitten in de volgsystemen”, vertelt Manon. “Die overeenkomsten en de inhoudskaarten van SLO vormden de basis van een lijst met doelen die er echt toe doen bij het volgen van peuters en kleuters in de gemeente Enschede.”

Samen met de werkgroep

Gäby: “Om professionals meer inhoudelijke ondersteuning te geven, hebben we bij elk subdomein in het systeem kijkpunten beschreven. Bijvoorbeeld bij de ontwikkeling van woordenschat: waar let je dan op? Dat helpt professionals om een goed beeld te krijgen van de ontwikkeling van het kind. Het hele ontwikkelproces gebeurde steeds in samenspraak met de werkgroep. Samen hebben we een half jaar ‘gestoeid’ voordat er een lijst met doelen en kijkpunten lag waar iedereen achter stond: de inhoudelijke basis van een stedelijk kindvolgsysteem.”

»

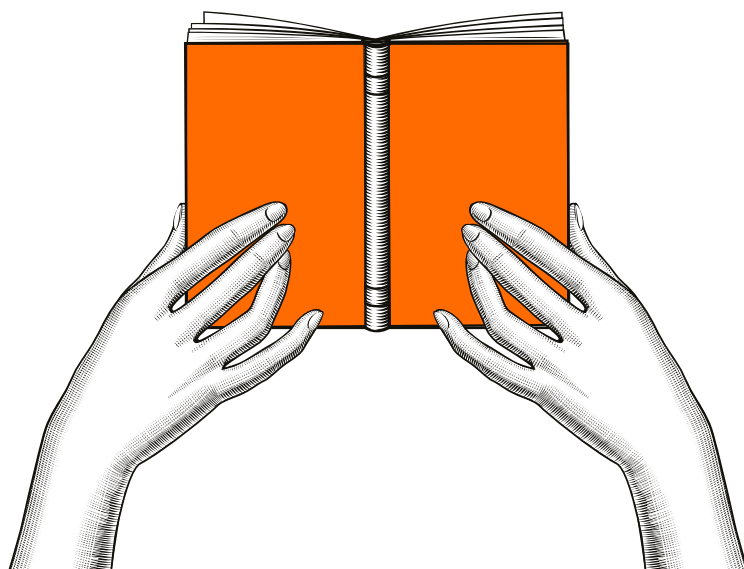

Foto: Shutterstock

Eerste ervaringen

Voor de zomer werd ervaring opgedaan met een eerste versie van het stedelijk systeem. De resultaten waren positief. Annemiek Geerdink-Roosenboom, intern begeleider bij Partou kinderopvang: "Het systeem geeft ons een duidelijk beeld van de ondersteuningsbehoeftes op kind- én op groepsniveau. Het is overzichtelijk en het invullen kost weinig tijd en moeite. We kunnen het bovendien invullen wanneer we willen. Het kind hoeft zelf niet aanwezig te zijn, wat bij toetsen natuurlijk wel het geval is." Tatiana Lenferink, leerkracht groep 1 en 2 op basisschool De Troubadour, is ook enthousiast: "Ik vind het mooi dat we vanaf nul aan de slag zijn gegaan met een groep mensen met elk hun eigen expertise op het gebied van het jonge kind. Zonder oordelen en beperkingen gingen we op een zoektocht naar een goed doordacht instrument. Daar zijn we in geslaagd."

Pionieren

Het proces om te komen tot het nieuwe stedelijke kindvolgsysteem was complex. De bestaande kindvolgsystemen en de hoeveelheid SLO-aanbodsdoelen maakten het ontwikkelen van een nieuwe manier van monitoren uitdagend. Bovendien wilde de werkgroep een systeem ontwikkelen dat onafhankelijk van de eigen volgsystemen in het onderwijs kan worden gebruikt en dat niet te

veel extra tijd kost. "Elke school blijft zijn eigen systeem gebruiken om kinderen te volgen", zegt Hans. "De kracht van het nieuwe volgsysteem is dat leerkrachten en pedagogisch medewerkers op basis van hun eigen systeem relatief eenvoudig een vertaling kunnen maken naar gegevens, die een beeld geven van de ontwikkeling van kinderen in een organisatie, wijk of stad. De eenvoud voor de professional is cruciaal. Bovendien plukt de professional de vruchten van zijn of haar werk, doordat de analyses feedback en een gesprek opleveren over wat kinderen misschien nog meer nodig hebben."

Laagdrempelig

Gäby van der Linde: "In eerste instantie zou je dan kunnen denken dat het invullen van het nieuwe systeem extra tijd kost én geen meerwaarde oplevert. Maar uit de eerste praktijkbevindingen blijkt dat het systeem voor pedagogisch medewerkers en leerkrachten juist inzichtelijk maakt hoe ze nog beter aan kunnen sluiten bij de ontwikkeling van kinderen. En dat ze nog meer reflecteren op hun eigen handelen." Manon: "Medewerkers kunnen niet meer steunen op toetsresultaten, maar worden nog meer teruggeworpen op hun eigen professionaliteit. Zij moeten zelf bepalen hoe groot ze de ontwikkeling van een kind vinden."

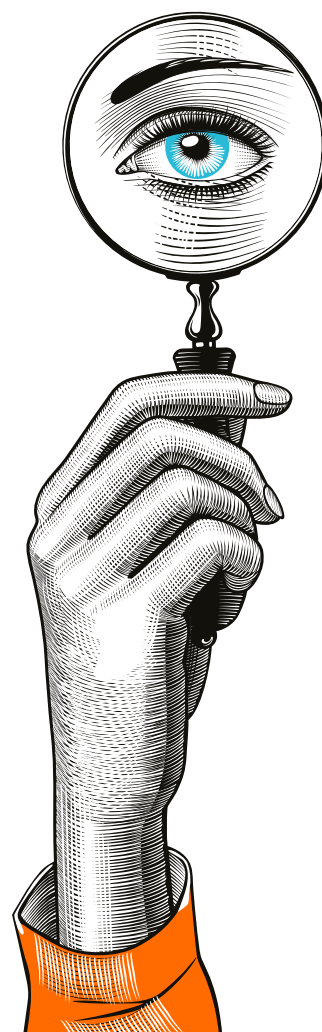
Het vervolg

Binnenkort wordt tijdens een grotere stedelijke bijeenkomst met onder andere beleidsmedewerkers, uitgebreid gesproken over de inhoudelijke basis, de eerste versie van het systeem en een uitgebreidere pilot. De wensen, ervaringen en resultaten worden daarna verwerkt in een gebruikersvriendelijke nieuwe versie van het volgsysteem. "Vervolgens gaan we in nauw overleg met alle betrokkenen het implementatietraject vormgeven, zodat we er vanaf komend schooljaar mee kunnen gaan werken," zegt Leanne.

"Samen pionieren leidde tot nieuw stedelijk instrument"

Goede samenwerking

Samenwerking en draagvlak stonden centraal tijdens het ontwikkelproces in de gemeente Enschede. De werkgroepleden werden zoveel mogelijk bij elke stap betrokken, om te zorgen dat het nieuwe instrument breed gedragen wordt. Leanne: "Het werkveld bepaalde zelf wat het belangrijk vindt rond de taal- en rekenontwikkeling. Het resultaat komt uit onze gezamenlijke koker." Hans: "Met ons instrument ligt er een goede basis om resultaatafspraken te maken, die andere gemeenten over kunnen nemen. Mèt daarin ruimte voor couleur locale, die opvang en onderwijs in de gemeente zelf in kunnen vullen." /

Instrument zorgt voor professionaliseringsslag kinderopvang en onderwijs

Het nieuwe instrument in de gemeente Enschede is er niet alleen om de resultaatafspraken op gemeentelijk niveau te kunnen monitoren. Het draagt ook bij aan het maken van een professionaliseringsslag in het onderwijs. Het biedt inzicht in de resultaten van groepen, locaties en organisaties. Waarom ontwikkelen de kinderen van een bepaalde school of locatie zich bijvoorbeeld heel goed op een bepaald rekenendomein? Hoe kunnen andere scholen of locaties die resultaten ook bereiken? Welke ondersteuning is daar eventueel voor nodig? Het systeem helpt zo om de ontwikkeling van peuters en kleuters in Enschede te volgen en hen optimale ontwikkelkansen te geven.

Meer informatie: <https://jongekind.slo.nl>.